

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0824U002168

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 11-06-2024

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Барановська Анастасія Сергіївна

2. Anastasiia Baranovska

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 023

Назва наукової спеціальності: Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

Галузь / галузі знань: культура і мистецтво

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

Дата захисту: 28-06-2024

Спеціальність за освітою: Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ID 5873; ДФ 26.850.038

Повне найменування юридичної особи: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214142

Місцезнаходження: вул. Лаврська 9, корп.15, Київ, 01015, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214142

Місцезнаходження: вул. Лаврська 9, корп.15, Київ, 01015, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 18.19.13, 18.31.31.09, 18.07.41, 18.09.31

Тема дисертації:

1. Реалістичний живопис на рубежі XX–XXI століть: традиції та трансформації
2. Realist Painting of the Late Twentieth and Early Twenty–First Centuries: Traditions and Transformations

Реферат:

1. Дисертація є комплексним дослідженням, що присвячене поліаспектному аналізу умов розвитку і трансформацій у сучасному реалістичному живописі України, Західної Європи та США під впливом взаємопроникнення класичних традицій і посткласичних художніх новацій крізь призму розмаїття мистецьких напрямів XX–XXI ст. У дисертації досліджено теоретичні розробки вітчизняного та західного мистецтвознавства, що стосуються проблематики реалізму у сучасному живописі; проаналізовано твори українських та зарубіжних митців, що звертаються до реалістичної форми вираження, з акцентом на вплив традицій. З'ясовано, що в Україні мистецтвознавчий аналіз новітнього реалістичного мистецтва проводиться в контексті творчого доробку окремих митців. Водночас, відсутні монографії, що всебічно досліджують різноманіття мистецьких напрямів реалізму; простежується брак інформації про існуючі зарубіжні наукові дослідження, а також лакуна у висвітленні розвитку реалізму у мистецтві США, Західної Європи; не приділена достатня увага опрацюванню понятійного апарату – категорій, що розкривають зміст реалізму.

Водночас, встановлено, що зарубіжні дослідження проблематики реалізму тривають від кінця 1970-х рр. і до сьогодні (Ф. Метей, Ф. Г. Гуд'єар, Е. Люсі-Сміт та інші). За допомогою комплексного застосування загальнонаукових і спеціальних методів дослідження було виявлено сутність поняття реалізму на різних етапах його історичного розвитку; окреслені питання полісемічного використання терміну і неточного вживання ознаки «реалістичний» у науковому дискурсі; проаналізовано його вузьке (первісне) та широке розуміння й на підставі методу компонентного аналізу значення було запропоноване власне авторське визначення, згідно з яким реалізм – це форма візуалізації у живописі, в основу якої закладені академічні (класичні) традиції. Крім того, поєднуючи історико-генетичний, історико-системний та інші методи, розкрито закономірності у розвитку реалістичної форми від її витоків у добу Античності до появи модернізму, окреслено соціокультурні та політико-ідеологічні причини її «занепаду» та «відродження» на теренах Західної Європи, США та України у XX–XXI ст. Поруч з тим, застосування порівняльно-історичного методу дозволило охопити явище реалізму у живописі всебічно, через зіставлення впливів художніх течій та шкіл, що використовували реалістичну форму вираження та/або віднесені західними мистецтвознавцями до феномену реалізму: школа «Кошик для сміття», прецизійнізм, американський ріджоналізм, соціальний реалізм, contemporary realism, дисраптивний реалізм (США); «Реалізм кухонної мийки», неоромантизм, Лондонська школа (Велика Британія); соціалістичний реалізм, лейпцігська школа (НДР); метафізичний живопис, новеченто (Італія); сюрреалізм, магічний реалізм, поп-арт, неоекспресіонізм, рух кітч (міжнародні напрями) тощо. До наукового обігу введено імена митців, творчість яких змінила вектори розвитку сучасного мистецтва від заперечення до прийняття реалістичної форми (у США – А. Леслі, Ф. Перлштейн, Ф. Портер, у Західній Європі – Н. Раух, Л. Фрейд та інші), поглиблено інформацію про вже відомі течії на Заході та введено назви не досліджуваних раніше напрямів та шкіл. У дисертаційній роботі з'ясовано, що український реалістичний живопис розвивається у рідчизні світового поступу реалізму шляхом синтезу класичних та посткласичних художніх традицій, сприйняття естетики кітч й постмодерного смислоутворення. Крім того, виразно відчувається наслідування митцями традицій київської, харківської, одеської, закарпатської шкіл живопису, окремі художники підкреслюють вплив творчої спадщини старих майстрів, представників романтизму, реалізму XIX ст., модерну. У ході дослідження здійснено результативну спробу заповнити лакуну у дослідженні новочасного реалістичного живопису України. Зміст та висновки дисертації можуть слугувати підґрунтям для подальшого системного вивчення сучасного світового та українського реалістичного живопису, заповнити лакуну у теоретичних знаннях щодо розмаїття реалістичних мистецьких напрямів XX–XXI ст. у образотворчому мистецтві США та Західної Європи. Ключові слова: реалізм, реалістичний живопис, мімезис, класичні традиції, академічні традиції, фігуративне мистецтво, мистецькі напрями, новації, трансформації, новочасні художники, реалістичний живопис США, західноєвропейський реалізм.

2. The dissertation is the comprehensive study devoted to a multidisciplinary analysis of the conditions of development and transformations in contemporary realist painting in Ukraine, Western Europe and the USA under the influence of the interpenetration of classical traditions and post-classical artistic innovations through the prism of the diversity of art movements of the 20th and 21st centuries. The dissertation examines the theoretical developments of domestic and Western art theory related to the issues of realism in contemporary painting; analyses the works of Ukrainian and foreign artists who prefer the realistic form of expression, with an emphasis on the influence of traditions. It has been found that in Ukraine, art historical analysis of contemporary realist art is carried out in the context of the individual artists' works of art. Along with that, there are no monographs that comprehensively study the diversity of realism art movements; there is a lack of information about existing foreign scientific research, as well as a gap in the coverage of the development of realism in the art of the United States and Western Europe; insufficient attention is paid to the development of the conceptual apparatus – the categories that reveal the content of realism. It is found out that the research on the outlined problems has been conducted abroad since the late 1970s and up to the present day (F. Mathey, F. H. Goodyear, E. Lucie-Smith and others). Through the integrated application of general scientific and special research methods, the essence of the concept of realism at different stages of its historical development was revealed; the issues of polysemic use of the term

and inaccurate use of the category “realistic” in scientific circulation were outlined; its narrow (original) and broad understanding was analyzed and on the basis of the method of component analysis meaning, the author’s definition was proposed, according to which realism is a form of visualization in painting, which is based on academic (classical) traditions. In addition, combining historical-genetic, historical-systemic and other methods, common patterns are revealed in the development of the realism visual form from its origins in the Antiquity period to modernism; the socio-cultural, political and ideological reasons are outlined for its “decline” and “revival” in Western Europe, the USA and Ukraine in the 20th and 21st centuries. The use of the comparative historical method allowed to cover the phenomenon of realism in painting comprehensively, by comparing the influences of art movements and schools that used a realist form of expression and/or are attributed by Western art critics to the phenomenon of realism: Ashcan School, precisionism, American regionalism, social realism, contemporary realism, disrupted realism (USA); Kitchen sink realism, neo-romanticism, London School (UK); socialist realism, Leipzig school (GDR); metaphysical painting, novecento (Italy); surrealism, magic realism, pop art, neo-expressionism, kitsch movement (international art movements), etc. The names of artists whose work changed the vectors of the development of modern art from denial to the adoption of a realist visual form have been introduced into scientific circulation (in the USA – A. Leslie, P. Pearlstein, F. Porter, in Western Europe – N. Rauch, L. Freud and others), the information about art movements in the West is deepened and the names of unexplored art isms and schools are introduced. The dissertation shows that Ukrainian realist painting is developing in line with the global progress of realism through the synthesis of classical and post-classical art traditions, the perception of kitsch aesthetics and postmodern meaning-making. In addition, artists follow the traditions of kyivska, kharkivska, odeska and zakarpatska schools of painting, and are influenced by old masters, representatives of 19th-century romanticism, realism, and Art Nouveau. An effective attempt was made to fill the gap in the study of realist painting of emerging artists in Ukraine. The content and conclusions of the dissertation can serve as a basis for further systematic study of contemporary world-wide and Ukrainian realist painting, fill the void in theoretical knowledge on diversity of realist art movements of the 20th and 21st centuries in the art of the USA and Western Europe. Keywords: realism, realist painting, mimesis, classical traditions, academic art traditions, figurative art, art movements, innovations, transformations, emerging artists, realist painting in the USA, Western European realism.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Барановська А. С. Розуміння терміну «реалізм» у мистецтвознавчій теорії Заходу (від 60-х років ХХ ст. – до сьогодні). Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2022. No1. С. 101–105. <https://doi.org/10.32461/2226-3209.1.2022.257492>
- Барановська А. С. Естетика фотореалізму 70-х: вплив на сучасні мистецькі практики. Український мистецтвознавчий дискурс. 2022. Вип. 5. С. 6–12. <https://doi.org/10.32782/uad.2022.5.1>
- Барановська А. С. Мотив війни у реалістичному живописі сучасних українських художників. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2023. Вип. 66. Т.1. С. 33–40. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/66-1-5>
- Барановська А. С. Витоки і розвиток реалістичної форми зображення у живописі через міметичну природу мистецтва. Наукова атрибуція творів, експертиза та оцінка культурних цінностей : матеріали

наук.-практ. конф., 28–29 жовтня 2021. НАКККіМ, кафедра мистецтвознавчої експертизи; Всеукраїнська асоціація фахівців оцінки; Асоціація мистецтвознавців, експертів, оцінювачів та реставраторів ; Асоціація реставраторів України. Київ : НАКККіМ, 2021. С. 47–48.

- Барановська А. С. Постмодерністські реалізми в арт-критиці України. Сучасний культурно-мистецький простір: креативні та інформаційно-комунікативні трансформації : матер. Всеукр. наук.-практ. конф., 21–22 червня 2022. М-во культ. та інформ. політики України; Нац. акад. кер. кадрів культ. і мистец. Київ : НАКККіМ, 2022. С. 84–86.
- Барановська А. С. Реалістичний живопис у період модернізму: критичні зсуви в уподобаннях мистецької еліти країн Заходу. Культура і мистецтво: сучасний науковий вимір : матеріали VI Всеукр. наук. конф. молод. вч., асп. та магістран., 3 листопада 2022. М-во культ. України та інформ. Політики ; Нац. акад. кер. кадрів культ. і мистец. ; Київ. націон. універ. кул. і мист. ; Наук. тов. студ., асп., доктор. і молод. вч. Київ : НАКККіМ, 2022. С. 83–84.
- Барановська А. С. Поп-арт в українському живописі: від естетики спрощеної форми до реалізму. Інновації в архітектурі, дизайні та мистецтві : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., 25–26 травня 2023. М-во культури та інформ. політики України, М-во освіти і науки України, Національна акад. образ. мист-ва і арх-ри [за ред.: О. А. Трошкіної]. Київ : НАОМА, 2023. С. 261–262.
- Барановська А. С. Фігуративне мистецтво та реалізм: образний живопис на перетині понять. Культура і мистецтво: сучасний науковий вимір : матеріали VII Всеукр. наук. конф. молод. вч., асп. та магістран., 2 листопада 2023. М-во культ. України та інформ. політики ; Нац. акад. кер. кадрів культ. і мистец. ; Наук. тов. студ., асп., доктор. і молод. вч. Київ : НАКККіМ, 2023. С. 141–143.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами: 0118U001513

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Солярська-Комарчук Ірина Олегівна
2. Iryna Soliarska-Komarchuk

Кваліфікація: к. філос. н., доцент, 09.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214142

Місцезнаходження: вул. Лаврська 9, корп.15, Київ, 01015, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Романенкова Юлія Вікторівна
2. Julia V. Romanenkova

Кваліфікація: д. мист., професор, 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський університет імені Бориса Грінченка

Код за ЄДРПОУ: 02136554

Місцезнаходження: вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, Київ, 04053, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Департамент освіти і науки, молоді та спорту виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації)

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Безугла Руслана Іванівна
2. Ruslana I. Bezuhla

Кваліфікація: д. мист., доц., 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1190-3646

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України

Код за ЄДРПОУ: 26167849

Місцезнаходження: вул. Євгена Коновальця, буд. 18-д, Київ, 01133, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія мистецтв України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Міщенко Ірина Іванівна
2. Iryna I. Mishchenko

Кваліфікація: к. мист., доц., 17.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-3525-5885

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214142

Місцезнаходження: вул. Лаврська 9, корп.15, Київ, 01015, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бойко Вячеслав Іванович

2. Viacheslav Boyko

Кваліфікація: к. філос. н., доц., 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-0842-7450

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214142

Місцезнаходження: вул. Лаврська 9, корп.15, Київ, 01015, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Афоніна Олена Сталівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Афоніна Олена Сталівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Терещенко А. С.

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна